

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 De numero articulorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

initium sumpserit: ita q̄ illi qui primo tradiderunt fidem, perfectissime eam cognouerunt.

¶ Prat. Sicut per Apostolos ad nos fides Christi peruenit, ita etiā in veteri testamento per priores patres ad posteriores deuenit cognitio fidei, secundum illud Deuter. 32. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: sed Apostoli plenissime fuerunt instructi de mysterijs: acceperunt enim sicut tempore prius, ita & ceteris abundantius, ut dicit gloss. super illud Romano. 8. Nos ipsi primitias spiritus habentes, ergo uidetur quod cognitio credibilium non creuerit per temporum successiōnem.

SED CONTRA est, quod Greg. dicit, quod secundum incrementa temporum, creuit scientia sanctorum Patrum: & quanto uiciniore aduentui Saluatoris fuerunt, tanto sacramenta salutis plenius perceperunt.

RESPON. Dicendum, q̄ ita se habent in doctrina fidei articuli fidei, sicut principia per se nota in doctrina, quae per rationem naturalem habetur, in quibus principis ordo quidam inuenitur, ut quaedam in alijs implicite continentur: sicut omnia principia re ducuntur ad hoc, sicut ad primū. Impossibile est simul affirmare, & negare, ut patet per Philosophum in 4. Metaph. Et similiter omnes articuli implicite continentur in aliquibus primis credibilibus, sicut ut credatur Deus esse, & prouidentiam habere circa hominum salutem, secundum illud ad Hebr. 11. Accedentem ad Deū oportet credere, quia est: & quod inquirētibz se, remunerator sit. In esse enim diuino includuntur omnia, quae credimus in Deo eternaliter existere, in quibus nostra beatitudo existit. In fide autē prouidentia includuntur omnia, quae temporaliter a Deo dispensantur ad hominum salutem, quae sunt uia in beatitudinem. Et per hūc etiam modum aliorum subsistentium articulorum, quidā in alijs continentur, sicut in fide redemptionis humanae implicite continentur & incarnatio Christi, & eius passio, & omnia huiusmodi. Sic ergo dicendum est, quod quantum ad substantiam articulorum fidei, non est factum eorum augmentum per temporum successiōnem: quia quaecunq̄ posteriores crediderunt, continebatur in fide praecedentium Patrum, licet implicite. Sed quantum ad explicationem creuit numerus articulorum: quia quaedam explicite

A cognita sunt a posterioribus, quae a prioribus non cognoscebantur explicite. Vnde Dominus Moysi dicit Exo. 6. Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob: & nomen meum, Adonai, non indicauit eis. Et Dauid dicit: Super senes intellexi. Et Apostolus dicit ad Eph. 3. In alijs generationibus non est agnitus mysterium Christi, sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis eius, & prophetis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod semper fuerunt eadem speranda apud homines a Christo: quia tamen ad haec speranda homines non perueniunt nisi per Christum, quāto a Christo fuerunt remotiores secundum tempus, tanto a consecutione sperandorū longinuiore. Vnde Apostolus dicit ad Heb. 11. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis reprimissionibus, sed a longe eas respicientes. Quanto autem aliquid a longinuioribus uidetur, tanto minus distincte uidetur: & ideo bona speranda distinctius cognouerūt, qui fuerūt aduentui Christi vicini.

AD SECVNDVM dicendum, quod profectus cognitionis dupliciter contingit. Vno modo ex parte docentis, qui in cognitione proficit, siue vnus, siue plures per temporum successiōnem. & ista est ratio augmenti in scientiis per rationem humanitatis inuentis. Alio modo ex parte ad discētis, sicut magister qui non ita totam artem, non statim a principio tradit eā discipulo, quia capere non posset, sed paulatim condescendentes eius capacitati: & hac ratione profecerunt homines in cognitione fidei per temporum successiōnem. Vnde Apostolus ad Gala. 3. comparat statū veteris testamenti pueritiae.

AD TERTIVM dicendum, q̄ ad generationem naturalem duae causae praerogantur: agens, & materia. Sedm ergo ordinē causae agentis, naturaliter prius ē, qd est perfectius, & sic natura a perfectis sumit exordium, quia imperfecta non ducuntur ad perfectionem, nisi per aliquam perfectā praesistentiam. Secundum uero ordinē causae materialis prius est, qd est imperfectius: & s̄m hoc natura procedit ab imperfecto ad perfectū. In manifestatione autē fidei Deus est sicut agens, qui hēt perfectā scientiam ab aeterno: homo autē est sicut materia recipiens influxum Dei agetis: & ideo oportuit q̄ ab imperfectis ad perfectum procederet cognitio fidei in hominibus. Et licet in hominibus quidā se habuerint per modū causae agentis, quia fuerunt fidei doctores, tñ manifestatio spiritus datur talibus ad uilitatem eōm, ut dicitur 1. ad Corinth. 12. Et ideo tantum dabatur Patribz, qui erant institutores fidei, de cognitione fidei, quātum oportebat pro tempore illo populo tradi, uel nude, uel in figura.

AD QVARTVM dicendum, q̄ vltima consummatio gratiae facta est per Christum: unde & tempus eius dicitur tempus plenitudinis, ad Gal. 4. Et ideo illi, qui fuerunt propinquiore Christo, uel ante, sicut Ioannes baptista: uel post, sicut Apostoli, plenius mysteria fidei cognouerunt: quia & circa statum hominis hoc uidemus, quod perfectio est in iuuentute, & tanto habet homo perfectiorem statum, uel ante, uel post, quanto est iuuentuti propinquior.

ARTICVLVS VIII.

Utrum articuli fidei conuenienter enumerentur.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur, q̄ in conuenienter

Super Quaestione prima articulum octauum.

In artic. 8. aduerte, quod author articulos fidei ex parte rei creditur enumerandos

2. di. 25. q. 1. ar. 2. & op. 3. c. 155. & op. 5. per text. & op. 23. 10. 2.

ar. 7. huius q.

¶ 11. s. Meta. tex. ult. & p. cedent. 10. 3.

rapidos arbitrans, distinctionem illam famosam iuxta numerum Apostolorum prætermisit ea ratione, quia accidit articulis fidei, quod ab uno, vel a pluribus sint. Et simile inuenies inferius de symboli nomine, quod nõ a collegentium, sed collectorum pluralitate diffinitur. eadem ratione, quia scilicet accidit symbolo pluralitas colligentium: in cuius signum Athanasius solus symbolum collegit.

¶ In eodem octavo articulo in responso ne ad primum perspicere ut qui omnem rationem putas demonstrationem, quod author hic explicat, quod Philosophi non ponunt naturam ratione inuestigare, quod solus Deus sit colendus: & quæ de providentia ac omnipotentia eius tenemus.

¶ In eodem octavo articulo in responso ne ad primum perspicere ut qui omnem rationem putas demonstrationem, quod author hic explicat, quod Philosophi non ponunt naturam ratione inuestigare, quod solus Deus sit colendus: & quæ de providentia ac omnipotentia eius tenemus.

¶ 3. Præt. Eadẽ est notitia Patris, & Filij, sicut illud Io. 14. Qui videt me videt & Patrem. ergo unus tantum articulus debet esse de Patre, & Filio, & eadẽ ratione de Spiritu sancto.

¶ 4. Præt. Persona Patris non est minor, quam Filij, & Spiritu sancti: sed plures articuli ponuntur circa personam Spiritu sancti, & similiter circa personam Patris.

¶ 5. Præt. Sicuti personæ Patris, & personæ Spiritu sancti aliquid appropriatur, ita & personæ Filij sicut diuinitatẽ: sed in articulis fidei ponitur aliquod opus appropriatum Patri, sicut opus creationis, & similiter aliquod opus appropriatum Spiritu sancto, sicut quod locutus est per prophetas. ergo et inter articulos fidei debet aliquid opus appropriari Filio secundum diuinitatem.

¶ 6. Præt. Sacramentum Eucharistia habet specialem difficultatem præ multis articulis, ergo de eo debuit poni specialis articulus. Non videtur ergo, quod articuli sufficienter enumerentur.

SED IN CONTRARIUM est autoritas Ecclesiæ sic enumerantis.

di. 22. e. qui Episcopus. ai. 6. ad 1.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, illa per se pertinent ad finem, quorum visio in uita æterna perfruemur, & per quæ duemur ad uitam æternam. Duo autem nobis uidebatur proponuntur, scilicet occultum diuinitatis, cuius uisio nos beatos facit: & mysterium humanitatis Christi per quod in gloriam filiorum Dei accessum habemus, ut dicitur ad Ro. 5. Vnde dicitur Io. 17. Hæc est uita æterna, ut cognoscant te Deum uerum, & quem misisti Iesum Christum.

Erideo prima distinctio credibilium est, quod quædam pertinent ad maiestatem diuinitatis: quædam uero pertinent ad mysterium humanitatis Christi, quod est pietatis sacramentum, ut dicitur ad I. 4. Circa maiestatem autem diuinitatis tria nobis credenda proponuntur. Primo quidem, unitas diuinitatis: & ad hoc pertinet primus articulus. Secundo, trinitas personarum: & de hoc sunt tres articuli sicut tres personas. Tertio uero proponitur nobis opera diuinitatis propria, quorum primus pertinet ad esse naturæ: & sic proponitur nobis articulus creationis. Secundum uero pertinet ad esse gratiæ: & sic proponuntur nobis sub uno articulo omnia pertinentia ad sanctificationem humanam. Tertium uero pertinet ad esse gloriæ: & sic proponitur nobis alius articulus de resurrectione carnis, & de uita æter-

di. 22. e. qui Episcopus. ai. 6. ad 1.

na: & ita sunt septem articuli ad diuinitatem. Similiter etiam circa humanitatem Christi septem articuli, quorum primus est de conceptione Christi. Secundus de passione eius. Tertius, de passione eius. Quartus, de sepultura. Quartus est de descensu ad inferos, de resurrectione. Sextus, de ascensione. Et sic in articulis quatuordecim. Quidam tamen distinguunt articulos fidei, sex pertinentes ad diuinitatem, & sex ad humanitatem. Tres namque articulos personarum comprehendunt sub uno: quia eadem cognitio trium personarum. Articulus uero glorificationis distinguunt in duos, scilicet conceptionem carnis, & gloriam uitæ. Similiter etiam conceptionis, & natiuitatis coniunguntur in uno.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uerum tenemus de Deo, quæ naturaliter philosophi non potuerunt, puta, circa personam eius, & omnipotentiam, & quod ipse solus Deus, quæ omnia continentur sub articulo ueritatis importat prouisionem quandam, ut dictum est. Potentia autem in habentem actum non operatur, nisi secundum uocem cognitionem: & ideo omnipotentia Dei per quodammodo omnium scientiam, & per non enim posset omnia, quæ uellet, in inferioribus agere, nisi ea cognosceret, & eorum potentiam haberet.

AD SECUNDUM dicendum, quod Spiritus sancti est una cognitio quantum ad essentiam, quæ pertinet ad primum quantum uero ad distinctionem personarum, est per relationes originis, quodammodo in ratione Patris includitur cognitio Filij. Non set pater si filium nõ haberet, quorum necritu sanctus: & quantum ad hoc bene potuerunt unum articulum trinitatis personarum, quia circa singulas personas sunt aliqua circa quæ contingit esse errorem, quantum de tribus personis possunt poni tres articuli enim credidit Patrem omnipotentem, & sed non creditur Filium coequaltem, & ueritalem Patri: & ideo necessarium fuit articulum de persona Filij, ad hoc determinandum eadem ratione contra Macedonium neciter articulum tertium de persona Spiritu sancti similiter etiam conceptio Christi, & natiuitatem resurrectionis, & uita æterna secundum cognitionem possunt comprehendere sub uno articulo quantum ad unum ordinantur: & secundum rationem possunt distingui, in quantum debent speciales difficultates.

AD QUARTUM dicendum, quod Filio, & Spiritu sancto conuenit mitti ad sanctificandam carnem, quod plurima credenda occurrunt. circa quod plurima credenda occurrunt. circa quod plurima credenda occurrunt. circa quod plurima credenda occurrunt. circa quod plurima credenda occurrunt.

AD QUINTUM dicendum, quod sanctificatio per gratiam, & consummatio per gloriam, etiam per donum charitatis, quod appropriatur Spiritu sancto, & per donum sapientiæ, quod appropriatur Filio: & ideo utrinque opus pertinet ad Spiritum sanctum per appropriandam rationes diuersas.

AD SEXTUM dicendum, quod in sacro Euangelio possunt considerari, Vñ. quæ sacramenta sunt.

habet eandem rationem cum aliis effectibus gratie sanctificatis. Aliud est, quod miraculose ibi corpus Christi continetur, & sic concluditur sub omnipotentia, sicut & omnia alia miracula, quae omnipotentiae attribuiuntur.

ARTICVLVS IX.

Utrum conuenienter articuli fidei in symbolo ponantur.

AD NONVM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter articuli fidei in symbolo ponantur. Sacra. n. scriptura est regula fidei, cui nec addere, nec subtrahere licet. Dicitur. n. Deut. 4. Non addetis ad uerbum quod uobis loquor, neque auferetis ab eo. ergo illicitum fuit aliud symbolum constitucere, quasi regulam fidei, post sacram scripturam editam.

¶ Super Quaestione prima Articulum nonum, & decimum.

¶ 1. Præ. Sicut Apostolus dicit ad Eph. 4. Vna est fides: sed symbolum est professio fidei. ergo inconuenienter traditur multiplex symbolum.

¶ 2. Præ. Confessio fidei, quae in symbolo continetur, pertinet ad omnes fideles: sed non omnibus fide libus conuenit credere in Deum, sed solum illis, qui habent fidem formatam. ergo inconuenienter symbolum fidei traditur sub hac forma uerborum, Credo in unum Deum.

¶ 3. Præ. Descensus ad inferos est vnus de articulis fidei, sicut supra dictum est: sed in symbolo antiquorum Patrum non fit mentio de descensu ad inferos. ergo uidetur insufficiens collectum.

¶ 4. Præ. Sicut August. dicit exponens illud Ioan. 14. Creditis in Deum, & in me credite. Petro aut Paulocredimus: sed non dicimur credere, nisi in Deum. Cum ergo ecclesia catholica sit pure aliquo creatum, uidetur quod inconuenienter dicatur: In unam sanctam catholicam, & apostolicam Ecclesiam.

¶ 5. Præ. Symbolum ad hoc traditur, ut sit regula fidei: sed regula fidei debet omnibus proponi, & publice. quod libet ergo symbolum deberet in Missa cantari, sicut symbolum Patrum. non uidetur ergo esse conueniens editio articulo fidei in symbolo.

SED CONTRA est, quod Ecclesia uniuersalis non potest errare: quia Spiritu sancto gubernatur, qui est spiritus ueritatis. Hoc enim promisit Dominus discipulis Ioan. 16. dicens. Cum uenerit ille Spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem: sed symbolum est auctoritate uniuersalis Ecclesie editum. nihil ergo inconueniens in eo continetur.

RESPON. Dicendum, quod sicut Apostolus dicit ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum oportet credere: credere autem non potest aliquis, nisi ei ueritas, quae credat, proponatur. Et ideo necessarium fuit, fidei ueritatem in unum colligi. ut facilius posset omnibus proponi, ne aliquis per ignorantiam fidei a ueritate deficeret: & ab huiusmodi sententiarum fidei collectione nomen Symboli est acceptum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ueritas fidei in sacra scriptura diffuse continetur, & uariis modis, & in quibusdam obsecure, ita quod ad eliciendum fidei ueritatem ex sacra scriptura, requiritur longum studium & exercitium, ad quod non possunt peruenire omnes illi, quibus necessarium est cognoscere fidei ueritatem, quorum plerique aliis negotiis occupati, studio vacare non possunt: & ideo fuit necessarium, ut ex sententiis sacre scripturae aliquid manifestum summario colligeretur, quod proponeretur omnibus.

AD CREDENDUM, quod quidem non est additum sacrae scripturae, sed potius ex sacra scriptura sumptum.

AD SECUNDUM dicendum, quod in omnibus symbolis eadem fidei docetur ueritas: sed ibi oportet populum diligentius instrui de fidei ueritate, ubi errores insurgunt, ne fides simplicium per hereticos corrumpatur. Et haec fuit causa, quare necesse fuit addere plura symbola, quae in nullo alio differunt, nisi quod in uno plenus explicantur, quae in alio continentur implicite, secundum quod exigerat haeretico rum instantia.

AD TERTIUM dicendum, quod confessio fidei traditur in symbolo, quasi ex personatorius Ecclesiae, quae per fidem unitur: fides autem Ecclesiae est fides formata. Talis enim fides inuenitur in omnibus illis, qui sunt numero, & merito de Ecclesia: & ideo confessio fidei in symbolo traditur, secundum quod conuenit fidei formatae, ut etiam si qui fideles fidem formatam non habent, ad hanc formam pertingere studeant.

AD QUARTUM dicendum, quod de descensu ad inferos nullus error erat exortus apud haeticos: & ideo non fuit necessarium aliquam explicationem circa hoc fieri: & propter hoc non reiteratur in symbolo Patrum, sed supponitur tanquam praedeterminatum in symbolo Apostolorum. Non enim symbolum sequens abolet praecedens, sed potius illud exponit, ut dictum est.

AD QUINTUM dicendum, quod si dicatur, In sanctam Ecclesiam catholicam, hoc est intelligendum secundum quod fides nostra refertur ad Spiritum sanctum, qui sanctificat Ecclesiam, ut sit sensus. Credo in Spiritum sanctum sanctificantem Ecclesiam: sed melius est, & secundum communionem usum, ut non ponatur ibi, In, sed simpliciter dicatur, sanctam Ecclesiam catholicam: sicut etiam Leo Papa dicit.

AD SEXTUM dicendum, quod quia symbolum Patrum est declaratum symboli Apostolorum, & est fuit conditum fidei iam manifestata, & Ecclesia pacem habente, propter hoc publice in Missa cantatur. Symbolum autem Apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit fide nondum publicata, occulte dicitur in Prima, & in Completorio, quasi contra tenebras errorum praeteritorum, & futurorum.

ARTICVLVS X.

Utrum ad summum Pontificem pertineat fidei symbolum ordinare.

AD DECIMUM sic proceditur. Videtur, quod non pertineat ad summum Pontificem fidei symbolum ordinare. Noua enim editio symboli necessaria est propter explicationem articulo rum fidei, sicut dictum est. * sed in ueteri testamento articuli fidei magis, ac magis explicabantur secundum temporum successione m per hoc, quod ueritas fidei magis manifestabatur secundum maiorem propinquitate m ad Christum, ut supra dictum est. Cessante ergo tali causa in noua lege, non debet fieri maior ac maior explicatio articulo rum fidei. ergo non uideatur ad auctoritate m summi Pontificis pertinere noua editio symboli.

¶ 2. Præ. Illud quod est sub ana-

¶ Super Quaestione prima Articulum decimum.

¶ 1. Nat. 10. dub. 1. occurrit circa minore propositionem, scilicet: Hoc autem, scilicet, determinare finaliter quae fidei sunt, pertinet ad auctoritate m summi Pontificis. Nam quidam hoc non admittunt ex eo, quod Papa potest esse haeticus: & propter determinationem factam in consilio Constantien si, quod scilicet Papa subest concilio uniuersali in his, quae sunt fidei. Et quia par in parem non habet imperium, ac per hoc unus Papa non ligat alium: & consequenter determinatio facta per unum Papam

In solu. ad 2. huius ar.

Inf. q. 11. art. 2. ad 3. & po. q. 10. ar. 4. ad 13.

ar. praeced.

ar. 4. & 7. ad 1.